

F. Karabulut, A. Bayniyazov, N. Albay, *Türkçe Öğreniyorum*, Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektörlüğü, Turan Basımevi: Türkistan 2011.

DİLEK KARAKAŞ

Değişen ve küreselleşmenin baş döndürücü hızda kendisini hissettirdiği dünyamızda en önemli sorunlardan biri dil öğretimi olmuştur. Zira hem ulaşımın kolaylaşması hem de iletişimin hız ve niteliğinin artması çok hızlı şekilde başka dilleri bilmeyi zorunlu kılmaktadır.

Türk insanının başka dilleri öğrenmesi gibi başka insanların da Türkçeyi öğrenmesi, kendisini dünyada önemli bir aktör olarak daha çok hissettiren Türkiye için çok önemli hâle gelmektedir.

Türkçenin öğretimi konusu yıllardır gündeme getirilmekle birlikte alınan mesafe maalesef çok da istenildiği gibi değildir. Bu konuda net bir politika yokluğu ile birlikte pedagoji bilimine uygun olarak yapılmış çalışmalardan da çok bahsedemeyiz. Var olan çalışmalar daha çok alandaki boşluğu doldurmak kaygısı ile yapılmış ticari çalışmalardır. Hâl böyle olunca da Türkçenin öğretimi bir sorun olarak ortada durmaktadır.

Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi, Türkiye'nin Kazakistan'da açtığı ortak üniversitelerimizdendir. Üniversite, 1992 yılından bu yana Kazakistan'dan, Türkiye'den ve çeşitli Türk ülke ve topluluklarından öğrencilerin eğitim gördüğü uluslararası bir üniversitedir. Üniversitenin öğretim dili Türkçe ve Kazakçadır. Üniversite bugüne kadar farklı kaynaklardan yararlanarak Türkçe öğretimine devam etmiştir. Ancak bu kaynakların amaca tam uygun olmaması tespit edilmiş olmalı ki, Üniversite kendisi bir *Türkçe Öğreniyorum* adlı ders kitabı yayımlamıştır. Bizce de bu yerinde bir yaklaşımdır.

Kitap 2011-2012 eğitim öğretim yılında üniversitenin hazırlık sınıflarında kullanılmaya başlanmıştır. Öncelikli olarak hazırlık okuyan Türk dünyasının değişik bölgelerine mensup Türk soylu öğrencilere yönelik hazırlanmış olup yabancılara Türkçe öğreten diğer kitaplardan kısmen yöntem bakımından ama daha çok içerik yönünden farklıdır. Elbette ki zaman kitaba dair değerlendirmeleri daha gerçekçi olarak ortaya koyacaktır.

Kitabın yazarlarından olan Yrd. Doç. Dr. Ferhat Karabulut, hâlen Celal Bayar Üniversitesi Öğretim Üyesidir. Doktora çalışmasını ABD'de

University of Wisconsin-Madison'da yapmış olup tez konusu: *Relative Clause Constructions in Kazakh (Kazak Türkçesinde Sıfat-Fiilli yapılar)* dır." Kitabın yazarlarından Doç. Dr. Ayabek Bayniyazov, Türkiye'de eğitim doktora yapmış, hâlen Ahmet Yesevi Üniversitesinde öğretim üyesidir. Kitabın diğer yazarı Necdet Al-bay ise, uzun süre Millî Eğitime bağlı çeşitli okullarda görev yapmış, Ahmet Yesevi Üniversitesinde 10 yılı aşkın süreyle öğretim görevliliği, rektör danışmanlığı, Tercüme Merkezi başkanlığı gibi görevlerde bulunmuştur.

Türk soylu birinin Türkçe öğrenmesi ile Avrupalı ya da Uzak Doğulu birinin Türkçe öğrenme süreci farklıdır. Buna şu şekilde de bakabiliriz; Avrupa dilleri ailesinden birinin yine aynı aileden bir dili öğrenmesi ile Altay dil ailesinden birinin yine bu aileden bir dili öğrenme süreci doğal olarak farklıdır. Pedagojik olarak dil öğretiminde ana dil ile öğretilen dilin köken birliğinin göz önünde tutulması gerekmektedir. Türkiye Türkçesi diğer Türk lehçeleriyle doğal olarak ortak niteliklere sahiptir, bu nedenle de öğretim yöntemleri bu ortaklıkları göz önünde bulundurmak durumundadır.

Yabancılara Türkçe öğretimindeki temel amaçlara baktığımızda ise öğrencilerin dinleme, okuma, konuş-

ma ve yazma becerilerini geliştirmek olduğunu gormekteyiz. Bu becerilerin gelişmesi için doğrudan bilgi aktarımı yeterli olmamaktadır. Bilginin yanında oğretim yontem ve teknikleri de kullanılmalıdır. *Türkçe Öğreniyorum* adlı ders kitabı ortak dil ailesi farklılıkları ve benzerlikleri dikkate alınarak, değişik oğretim yontemleri kullanılarak hazırlanmıştır.

Kitabın ünitelerine baktığımızda ilk olarak ünite girişlerinde kazanımlara yer verildiğini gormekteyiz. Bununla birlikte gorerak oğrenmenin etkin olması için kitapta belirli kelimeler, hayvan isimleri, meslek grupları, nesnelere ve bazı yerler resim ve fotoğraflarla desteklenmiştir. Ünitelere baktığımızda okuma, yazma, boşluk doldurma, dil bilgisi, değerlendirme, tekrar ve hatırlatma bölümlerinin varlığını gormekteyiz. Okuma bölümlerinde telaffuz ve söyleyiş özelliklerine dikkat çekmek amacının güdüldüğü görülmektedir. Yazarak oğrenme, dil oğreniminde önemli bir pekiştirme unsurudur. Yazma bölümleriyle de oğrenilen kelime ve bilgilerin kalıcılığı sağlanmaktadır. Tekrar ve hatırlatma bölümlerinde önceki ünitelerde verilen konulara bir kez daha vurgu yapılmaktadır. Bu da oğrenmeyi hem pekiştirmekte hem de unutmayı önlemektedir. Bu şekilde oğrencinin bir önceki ünite-

de geçen konuyu, ifadeyi, kelimeyi ve bilgiyi yeniden ele alması sağlanmakta ve kalıcılık uzun süreye yayılmış olmaktadır. Bu amaçla örneğin sıfatlar konusu başlangıçta tüm den gelim metodu ile parça parça verilmekte, üniteler ilerledikçe sıfatların başka yönlerine dikkat çekilmekte ve önceki bilgiler hatırlatılmaktadır.

Üniteler içinde yer alan metinlere baktığımızda, ilk ünitelerde kısa ve günlük konuşma metinlerine yer verilirken ilerleyen ünitelerde kültürel konulara ağırlık verildiğini gormekteyiz. Ayrıca seçilen bu konulara baktığımızda iki ölke için önemli kültür değerlerinin ve iki ölke için önemli olan kişilerin tanıtıldığını görüyoruz.

Türkçe Öğreniyorum adlı ders kitabı toplam 32 üniteden oluşmaktadır. Kısaca ünite içeriklerine de değerirsek; birinci ünite de başlangıç olarak Türk soylu oğrencilere Latin harflerinin yazılışı, okunuşu ve sayılar oğretilmektedir. Bu ünite de Kazak Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasındaki ses denklikleri “on beş altın kural” başlığı altında verilmiştir; bu altın kuralların gösterimiyle oğrenciler iki lehçe arasındaki benzerlikleri kolaylıkla tespit edebilmektedir. İkinci üniteyle birlikte Türkçe dil bilgisine giriş yapılmış; selamlaşma, tanışma ve karşılaşma metinlerine yer verilmiştir. Üçüncü ünite de üniversite-

miz (MKTÜ), sınıfımız, arkadaşlarım başlığı altında kişinin çevresiyle ilgili kullanacağı kelimelerin öğretimine geçilmiştir. Dördüncü ünite soru kalıpları ve soru cümleleri 5N 1K başlığıyla aktarılmaktadır. Beşinci ünite evim, ailem, yaşadığım şehir başlıklarıyla akrabalık isimleri, aile kavramı ve yaşanan yer anlatılmıştır. Altıncı ünite ise günlük hayattan; mevsim, ay, gün, meslek, hobi ve zaman kavramlarının yer aldığı metinler bulunmaktadır. Yedinci ünite evde hayat ve Türk evlerini anlatan metinler yer almaktadır. Sekizinci ünite gıysilerimiz-takılarımız başlığıyla ilgili kelime, fiil ve sıfatlar öğretilmektedir. Dokuzuncu ünite vücudumuzu tanıyalım konusuyla ilgili organ isimlerine ve sağlık konusuyla ilgili terimlere, onuncu ünite iki ülkenin marşlarına, yer ve yön kavramlarına değinilmiştir. On birinci ünite pazarda-manavda diyaloglarıyla meyve sebze isimleri öğretilmiş ve bağlaçlar konusu işlenmiştir. On ikinci ünite bilim ve sanat dünyasıyla ilgili Evliya Çelebi, Einstein gibi önemli isimler ve sine-ma, gölge oyunu, tiyatro gibi türler tanıtılmıştır. On üçüncü ünite spor başlığıyla sağlıkla ilgili terimler ve iki ülkenin meşhur sporcuları tanıtılmıştır. On dördüncü ünite yapmam-zorundayım-mecburum başlı-

ğıyla gereklilik konusuna, on beşinci ünite şartlı dileklerim başlığıyla kipler konusuna değinilmiştir. On altıncı ünite; lokantada-otelde diyalogları, on yedinci ünite; yolculuk, kuaförde, bankada diyaloglarına yer verilmiştir. On sekizinci ünite hava durumuyla ilgili kelimeler bölgeler üzerinden işlenilmektedir. On dokuzuncu ünite iletişim şekillerine dair metinler, yirminci ünite hastanede-eczanede diyalogları yer almaktadır. Yirmi birinci ünite; iki ülkenin önemli şehirleri, yirmi ikinci ünite Atatürk, Nursultan Nazarbayev, Hoca Ahmet Yesevi; yirmi üçüncü ünite Dede Korkut, Ergenekon Destanı, Köroğlu Destanı, Farabi, Mevlana, Yunus Emre, yirmi dördüncü ve yirmi beşinci ünite Türk dünyasındaki önemli edebiyatçılardan Abay Kunanbayev, İsmail Gasprıralı, Mehmet Akif Ersoy, Ahmet Baytursunoğlu, Muhtar Avezov, Cengiz Aytmatov, Rahmankul Berdibay gibi kültürel değerler tanıtılmıştır. Yirmi altıncı ünite gelenek-görenek ve bayramlar belirtilmektedir. Yirmi yedinci ünite iki ülkenin atasözleri-deyimler ve ikilemeler, yirmi sekizinci ünite çevre-doğa, yirmi dokuzuncu ünite tekerlemeler-fıkralar ele alınmaktadır. Otuzuncu ünite resmî ve özel günler, otuz birinci ünite hayvanlar ve bitkiler âlemi, otuz

ikinci ünite de doğal afetler- kazalar hakkında metinler işlenmiştir.

Kitabı yazan komisyonun alan ve kültür hâkimiyetlerindeki yetkinlikleri çalışmanın benzerlerinden daha nitelikli olmasını sağlamıştır.

Konuların içeriğinden de görmekteyiz ki bu kitapta kültürel bilgilerle birlikte kurumsal bilgilere de yer verilmektedir. Bununla birlikte metinler seçilirken Türk devlet ve topluluklarındaki ortak olan değerlerin, kültürün, tarihin, coğrafyanın ve ortak şahsiyetlerin bulunmasına özellikle dikkat edildiğini de belirtmeliyiz. *Türkçe Öğreniyorum* adlı ders kitabı sadece Türkçenin öğretimini değil Türk kültürünün de tanıtımını amaçlamaktadır.

Kitabın amacı Türk soylu halklara Türkçe öğretimi iken kitap içerisinde sadece Kazak Türkçesi özellikleri ele alınarak anlatım yapılmıştır. Bu durum üniversitenin Kazakistan'da bulunmasından kaynaklanıyor ol-

malıdır. Diğer Türk soylu halklara Türkçe öğretilirken kitap içerisinde yer alan Kazak Türkçesi konuları ve metinleri değiştirilerek diğer lehçe özelliklerine göre de hazırlanabilir. Ancak bunun zor olduğu da açıktır. Her Türk lehçesinin kendine has kullanım özellikleri olduğu için öğretmenlerin de o lehçeleri bilmesi gerektiği doğar ki bu hem imkân açısından hem de mantık açısından zor olur. Bununla birlikte eğer kitap diğer Türk ülke ve topluluklarında da kullanılacaksa o zaman bölgesel uyarlamalar yapılabilir.

Türk soylu halklara Türkçe öğretiminde bu kitabın tercih edilmesi bu açıdan büyük önem taşımaktadır. Türkçe öğretimi yapılırken öğretmenler için rehber olabilecek nitelikte bir kaynak olan bu kitabın yayınlanması yerinde bir karar olmuştur. Kitabın Türk soylu halklara Türkçe öğretiminde karşılaşılan eksikliği gidereceğini umuyoruz.